

Налази Неджеом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (и БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 о. и по год.
3 о. и четврт године 1 о.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франка, на по
годину 10 франка, на чет-
врт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Лист за политику и књижевност.

Прислањена ова се у
платеним поштом или
преко поштом у Цетиње,
или се и картом упу-
тицом на пошту у Котор.
Давати плаћа се уредом
гос. Рувомана поштомарца.

За остале плаћа се по
реду и пошто се плаћа
и на друго вријеме плаћа.

Позив на претплату

на

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“.

Почетком нове године 1884 отв-
ра се нова претплата на наш лист.

С тога позивамо утично све
пријатеље нашег листа, који су ради
и у новој години овај лист држа-
ти, да нам за вријеме пошлу прет-
плату, да им не би, због касно стигле
претплате, који лист од нове године
изостао.

Цијена је „Гласу Црногорца“:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-
УГАРСКУ (и за БОСНУ и ХЕР-
ЦЕГОВИНУ):

На годину 6 фр. а. вр.

На по године 3 . . .

На три мјесеца 1 . 50 н.

За све друге земље у Јевропи

Америци:

На годину 20 франка.

На по године 10 .

На три мјесеца 5 .

Претплатници из Аустро-Угарске
(и Босне и Херцеговине) нека шаљу
своју претплату поштанском у-
путницом на г. Петра Рамада-
новића у Котор. Нарочито се у-
мољавају претплатници из Босне и
Херцеговине, да нам не шаљу монце
непосредно овомо у запечатеном пи-
сму, за које ми морамо овдје плаћати
свагда по 40 до 50 новчића, чега
нека упућују претплату на г. Петра
Рамадановића у Котор, и то поштан-
ском упућујућом.

Претплату из Србије на наш
лист приже само књижевара Велимира
Валовића у Београду. С тога нека
се тамошњи наши претплатници изво-
де за вријеме са претплатом обратити
на ту књижевара.

Претплатници с других стра-
на нека шаљу своју претплату у
платеним писму на: „Управу „Гласа
Црногорца“ на Цетиње“.

Цетиње, 31. Децембра 1883.

У П Р А В А

ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.

Ово је први број нашег ли-
ста од нове године 1884. Њега ће
добити сви они, од којих нам је до
данае стигла претплата за наступају-
ћу годину.

Који се доцније јаве с претпла-
том, иск нам не замијере, ако не бу-
демо у стању да их послужимо са
свјема бројевима од нове године,
јер се лист овај само у околико ег-
земплара штампа, колико претплатни-
ка има.

За то, да не бисмо имали непри-
лика и ми и они који жеже овај лист
држати, молимо да се с претплатом
свак пожури, како би нам ова на ври-
јеме стигла.

Цетиње, 31. Децембра 1883.

Управа „Гласа Црногорца“.

ЦЕТИЊЕ, 31. Децембра.

Потом даш од године!

Још који час, на ће се стара
година одвајати од времена, које са-
дашњошћу доведемо ми те данас живи-
мо, и лећи ће у пространу гробницу
безбројних вјекова, гдје су јој толи-
ке друге љене.

Парче вријеме — за беспочасну
вјечност васиљене ништа, за кратко-
вјекни живот људски много — отаџ-
да се из таква нашег живота, изоста-
са с собом бледог нашег рада, а оста-
вљајући нас да и даље од младе го-

дине испунимо онијем што знамо и
умијемо.

Тренуци ови, у којима се че-
вјек налази на раскршћу између ста-
ре и нове године, не спадају међу
обичне људског живота. Они су испу-
њени неком свечаношћу, неком дубо-
ком збиљом, којој се не може отети
ни најбледа елегма, ни најзадовољни-
ји оптимизам.

Хтјо не хтјо, човјек некако мо-
ра у тијем тренуцима да прави сам
са собом рачун. Билансија нам се са-
ма собом намеће. Нијесмо у стању,
да мисли своје зауставимо при днев-
ним догађајима, нити да их вежемо
за предмете обичног и свакидашњег
кроја. И против воље наше оге нам
се отимљу испод власти коју над њи-
ма имамо, те час се обрћу патраг по-
пирући у прошлост која је за нама,
час смјелим полетом својим усунују
се да продру у будућност, која је
пред нама више или мање густим ве-
лом застрта.

Пије с горег, што је то тако у-
ређено у животу људи и народа. Баш
је нужна та мала починка у обрту
живота којим живе мислени људи и
активни народи, нуждан је тај кратки
застој на колотечини којом звркате
кола нашег живота, нуждан је тај
озбиљни осврт у патраг и поглед у
напријед — ако ни за што друго, а
ово да видимо, којим ћемо правцем
даље ударити.

На тој починци све мисли при-
беремо око себе, избацимо на повр-
шину свјесности и оне које су нам сва-
кидашњи догађаји у пратолоном ко-
лутању својем таваном заборави прет-
пали, упрегнемо их све у службу за-
дања свога напретка и побољшање
свога стања — на онда учинимо ви-
ше или мање вјероватан предрачун за
будућност.

Држећи перо у руци испред два-
наестог часа, који ће да нам испра-
ти стару годину у царство неовратна,
и ми се налазимо под утисцима, који
тренуци тога часа на свакоме оста-
вљају; и ми осјећамо неодољиву по-
требу, да све мисли око себе прину-
кимо, да многе заборањене намјехе
освјетимо, да се осврнемо на једно-
годишњу записницу најближе прошло-
сти наше, да часком погледамо, коли-
ко можемо, у напријед да подвргнемо
стројој ревизији себе и своја дјела
која учинисмо у минулој години и —
да се спремимо за нову годину, у ко-
јој ће нам сјутра — ако Бог да —
први дан осванути.

А ако чега би нам се мисли на-
ше могле окупљати, ако не ско мисли
нам отаџбине?

О чем бисмо могли размишљати
у овоме најсвјетлијем тренутку дубо-
ке збиље, ако не о свеколиком добру
њеном и њенијех синова, почивајући
од највише куће њене па до најниже
присељаше.

Шта би нас се могло толико ти-
цати у прошлости блиској и далекој,
као дјела и трудови, које су синови
Црне Горе подлагали на олтар своје
отаџбине?

Тражи ли шта наше будућност
наша од нас, него да посветимо све
силе своје дјелу отаџбине и големим
задањима који стоје пред њом, па да
баш у овоме свечаном тренутку више
но икад о тем промислимо?

Кад се осврнемо на минулу годи-
ну, пред очима нашијема није као
што је некад био и као што нам ста-
ри наши причају да је ваља било у
Црној Гори.

Не пуни се крв пред нама; не
гору нам села и вароши; нијесу нам
разваљени домови ни шљемења обале-
на; нијесу нам страдале љиве ни
ујеви под коњском копитом.

Година је мина за нама — нео-
бична ствар у Црној Гори!

Шеста је то година, како је Бог
Свемогући удјелио Црној Гори нај-
виши благослов свој — времена
мириша.

Ми смо људи ратоборни, па на-
да за то и знамо најбоље, шта ври-
једи мир.

По готову он је за нас постао
крајња потреба, јер крвави занат од
пет вјекова колико је изомтрио наше
јатагане и очелачно нам мислице, то-
лико нас је задржао од свега онога,
чим се данашњи вјек с пуним пра-
вом личи и поноси.

И ако смо људи ратоборни и од
заната војника, нико од нас није
жељнији, да корачамо напоредо ми
бар не одвише подалеко од народа,
којима је Бог дао да измакну далеко
напред нас у своме просвјетном на-
плетку, у развиту свога културног и
цивилизованог живота.

Али све су жеље пусте без по-
годних услова за своје остварење,
па и наше најбоље жеље за просвјетним
наплетком крваве нам домовине оста-
ле би пусте, ако нам Бог и — репи-
мо добра воља људи не би дали, да
за дуго уживамо благослове мира.

За то баш, што знамо шта нам
вриједи мир, за то што сви дубоко
осјећамо пријекну потребу њетову за
ефекатни развјатк наше отаџбине,
за то и билежимо алатијем словима
сваку годину мира на листове наше
историје.

Таквијем словима биће забиљеже-
на и минула година.

Од почетка, па ето — хвала Бо-
гу! и до свршетка свога, она је про-
шла у миру унутрашњем и спољ-
њем.

У њој су се могла наставити и
настављена су дјела, која је влада
Његовога Височанства Књаза иза бер-
линскога конгреса на свој програм
ставила и одмах у живот приводити
почела: да се Црна Гора, проширена
и увећана и у праву своје државне
независности од свијех сила призната,
уживајући благослове мира и благо-
наклоњену потпору великих сила, у
свјема гранама свога државног и на-
родног живота што више ојача, ка-
ко би могла с пуним достојанством и
пуним важиошћу заузимати мјесто у
колу осталијех напредних држава и
како би могла временом приступити к
рјешању и даљих задатака, које јој
налаже традиционална народна поли-
тика њена, скопчана с високом мис-
љом те проистиче из историјских за-
слуга и моралних крјености њених.

У минулој години могао је и на-
род црногорски, без страха да ће мо-
рати пушну скидати с чука, предати
се дјелима мира и плодима тијех
дјела лијечити ране које му је потона
рат задао, па и припојити пошито
што ће служити за будућа вријеме,
за потомство и даље нараштаје.

Колики је успјех влада наша по-
стизла у дјелима својим и колико је
народ урадио за себе и своју државу
у минулој години, то ће нам остати
да подробније покажемо у расматра-
њима, која смо наумили да чинимо
првијех недјеља нове године.

Овом приликом као у оти дана
када бемо — ако Бог да! — ступи-
ти ногом у нову годину, не можемо

друго него само констатова, да су
и влада и народ у минулој години при-
тежним дјелима својим добар корак
у напријед учинили и за добар дио
оснажили Црну Гору благословеним
дјелима мира.

У том освјетљеном можемо с пу-
ним задовољством и весела лица по-
гледати на годину с којом се раста-
јемо, а то нам уздијења моралну крје-
ност, да и изамо лето, које вестом на-
ступа, дочекамо водрим очима и твр-
дим уздињем у будућност.

Кад је тако, свјесност нам је мир-
на и — главна је билансија готова.

Онда нам је слатко и честитати
себи нову годину:

Срећна да Бог свјесима била но-
ва година 1884!

На измаку старе а почетку нове
године вала нам обилежити позитив-
ку ситуацију, у којој се наш дио сви-
јета налази.

Први поглед, бачен пространим
уком преко Јевропе и њенијех миро-
давних држава, увјерава нас, да се
она налази у стању дубоког мира. У
границама њеним нема ниједнога кра-
ја, гдје би се крв људска пушила и
фурија ратна своју пустошаву зубаву
проносила.

Иза берлинскога конгреса, којим
је велики један рат за ослобођење на-
рода балканскога полуострва завршен,
велике силе положили су сав труд си ј
на то, да осигурају општи мир на
што дуже вријеме.

На жалост, то није учинио на-
чином који је једино подобан да збиља
осигура мир што је могуће дуже. Ко
ће да има што дужи мир, вала да
уништи клине немира. То није учи-
нио берлински конгрес, оставивши у
свом дјелу многе клине немира, много
сјеме из којег се могу почети нови
заплет и произвести нови сукоби.

Али што није учинио на тај на-
чин, велике силе труде се да учине
другим начином и да удесу све што је
нушко за осигурање општег мира.

За то је прије свега нуждан до-
бар и искрен споразум међу онијема
силама Јевропе, које тако рећи дрма-
ју свијетом.

Ако је међу њима добре вље за
мир и сагласности бар у главним на-
тањима опште свјетске политике, онда
овак може бити без брзгаче за одржање
мира. Нека се што и појала у Јевро-
пи међу силама другог и трећег
реда, нека и некрсну више или мање
општра спорна на овом или оном кра-
ју свијета, — докле су велике и мје-
родавне силе у Јевропи међу се њи
сложиле и сагласиле, докле се није бо-
јати, да би се могло општи мир на-
рушити.

Које су то велике силе те их ми
овдје помињемо, свакоме је познато,
нити је од потребе, да их ми овдје
помињемо поимено.

Иза берлинскога конгреса велики
управитељ јевропске политике, влада
посматрајући ствари у свијету под
углом интереса своје отаџбине, нашла
је за потребно, да поуче себи пово-
лије: а своје дошље. Писну се та-
да указала општа ситуација у то-
вом облику, да се нашла побуђена,
осигурати Немачку од општег не-
је јој могу пријетати у будућности и
спремити је за дочекање који могу
наступити.

Огромни задатак, те га је прету-
же, приликом потпуно неспешног
ком духу. Учинили Немачку

тем, око koje ће се вртјети сва Јевропа, којој ће се подврћи сви интереси о стабилности држава и па служби јој бити својом моћи и својим интересима, а ко то не ће, одбити га од свијех, усамити га, зауставити га у рођеној кући и у далеком свијету, па тијем ослабити и учинити неспособна да буде опасан за Немачку — ето то је огромни задатак који је Бисмарк на себе узео.

Како му се чинило, да у будућности онакошће пријети Немачкој од Францеске и Русије, то му је први посао био, да све силе привуче кредитом Немачке, а одбије од Францеске и Русије.

На ту циљев прво је засновао као квазисавез немачко-аустријски. Тај савез оглашен је свијету под називом свијех могућих донацкиних и пријатних фраза, међу којима се све растана и раствара у мирољубивим и конзервативним смјеровима.

С почетка се чинило, да ће Бисмарку бити довољан савез немачко-аустријски. Али се праве намјере неговек тек онда ошаму, кад се примјетило, да њему није доста тај савез, него да тражи још и даље савезнике по цијелој Јевропи, у свијема кутловима и угловима њеним.

Због му је и пошло за руком, да привуче к Немачкој још неке државе, које су се раније или мање наслоњале на савез немачко-аустријски.

Радећи тако могао је мислити, да су Францеска и Русија доста усамљене, а већ знао је напријед, да међу њима не може бити савеза из разлога који леже у природи и саставу тих држава.

По осм тога Францеску је вала забавити на страни, да не би много мислила на Рајну.

Ту су лијено послужили најпрви јадни Крумири у Тунису, па онда прили поданици острва Мадагаскара у Африци и најпослије штићеници царства средине у далекој Азији.

Францези су се лијено дали зачачити на макак колонијалне политике. Крп од које би требало да им набрекну жале бијуће за оветом, сада се пушта мало по мало у Тунису, Мадагаскару и у Тонкину, те ће се Францеска наћи у стању финансијске и политичке анемије, када купце час, да се спере лага седишца.

С Францеском је Бисмарк — бар за сад — савршено успио.

Али с Русијом много нешто записије. Ту као да му не иде посао од руке.

Русију изоловати — то и ако би пошло за руком, која фајда? Русија за то мари као за лањски снјег. У првом датом случају она ће на сваком прету бројати по једнога савезника.

Русију упути у какве погубне

запете на страни — и то не иде, јер у Русији виде мало даље од носа, па се не даду навући на туђ ђепац.

Не остаје друго него — с Русијом рачунасти и на срамоту с њом се саглашавати, нити ништа почињати, с чим се она не би слагала.

За то и видимо, како боин Бисмарк приђе неколико мјесеца учтиво позива рускога државника Гирса, да му дође у походе у Фридрихсрује.

Гирс је био у Бисмарка и општа ситуација јевропске поси данас на себи обилежје тога састанка.

Нико не зна шта је Гирс са Бисмарком на том састанку углавном, али се из цијелога положаја у Јевропи види, да је Бисмарк морао динати свога државника измијенити према позору које му је Гирс из ожно.

Савез немачко-аустријски остављен је истакнут као и приђе. Он може служити осигурању мира, док је сам на себе ограничен. Њега се нико не боји, а Русија нема потребе да му пристуна.

Али тај савез не смије изићи из свога стегнутог корита. Он не смије у себе примати нове елементе, јер тада би се морало сумњати о његовој мирољубивости, нити смије своје насивне улоге пануштати, јер тада би се показало, да има нападне смјерове, као што се збиља и примјетило по њекијем знацима да их има према балканском полуострву, камо се Аустро-Угарска непрекидно дотле турала и потицкивала из Берлина.

Сада је то престало. Споразум између Бисмарка и Гирса кажу да је постигнут на том темељу у Фридрихсрују. Немачка и Аустро-Угарска задржаће свој савез, али ће се одрећи свијех асимирација на балканском полуострву.

Таква је за данас општа ситуација Јевропе.

Могао би се рећи, да она поси на себи обилежје мира, али кад се види да је тај мир наслоњен на милионе бајонета, нека зебња мора да подије свакога.

За то је право рекао лист рускога министра иностраних дјела, да је мир веома драгоцјена ствар и да се вала свим могућим начинима трудити да се он одржи, али да је прва безпослица увијеравати, да нико на свијету може добар стојати за одржање мира до извјеснога рока.

Ово истина није велика утјеха за народе, али на што обманљивати се, кад је у самој ствари тако?

У листу јужнога министарства иностраних дјела, „Журнал де С. Петербург“, читамо ово:

„Келиншо Цајтунг“, а за њом и многи руски и инострани листови, дали су мале своје фантазије, у тежи да докуче шта ради и шта говори г. Гирс. Никако

они не хоће да допуну, да би министар могао искључиво пребавати у кругу своје породице. У одеству свакога политичког дјела они му приписују разне смјерове, ријечи па и саме пророчке изреке. Кортеповићеват „Келиншо Цајтунг“ утврђује, да је г. Гирс написао својему сину, који у Ници пребива, писмо, у којем се подвезује за одржање мира на годину дана.

„Син г. Гирса никад није био у Ници, он се налази у Монте-ре, у оца свога, који дакле не би имао потребе да му пише писма, ако има што да му саопшти.“

Што се тиче подвеза за одржање мира на годину дана, то не ће учинити ни један државник ни самјеним рајемца. За што баш на годину дана? За што не на шест мјесеца или на другог године? Мир — то је ствар врло драгоцјена. Можно је желети га, трудити се да се одржи, уклањати причине које би га могле нарушити. Али одређити му рок докле би имао трајати — то је безпослица, коју може себи дозволити само један новински кореспондент, који у свом раду нема озбиљности“.

Програм „ерског самосталног клуба“.

Програм Срба заступника на сабору троједне краљевине гласи овако:

„Срби посланици на сабору краљевине Далмације, Хрватске и Славоније држе за своју дужност и задатак, да радом својим осигурају слободан развјатак ерског народа, који живи у Хрватској и Славонији и да траже на темељу узајамности, међусобног поштовања и повојерења да се оствари споразум с народом хрватским, како би у братској слози приноули око бољитка и напретка своје заједничке домовине.“

Према томе радећи Срби посланици око тога, да се народу нашем законом призна име ерско, да му се истакнутом почува приврсно народна аутономија, да се постојећи закон о народним школама тако измијени, како ће бити могућан опетан ерских аутономних школа, које су највишим рескриптом ујамчене, да се призна у акадичком сабору од г. 1867 већ изречена равноправност хрватске са латинском и да се у земаљском прорачуну сразмјерна свога одређује на ерске црквене и просвјетне потребе у овој домовини.

Конечно држе Срби посланици, да они на напретку ове земље и на благодинау народа с успјехом радити могу само тако, ако стоје на нагоди експлоатације између краљевине Хрватске и Славоније и краљевине Угарске као на државноправном темељу оних краљевина.

Узимајући међусобну солидарност као једино средство за успјешно вршење оног себи постављеног задатка, образују Срби посланици „ерски самостални клуб“.

Политички преглед.

Они, који су себи много разбијали главу о томе, е да ли ће руски министар Гирс врати се преко Беча у Петроград или не, сада су са свијем без бриге. Јер се јавља као поуздано, да ће Гирс преко Беча ударили. Неки бечки листови јављају то с особитим задовољством, наводећи, како се на тога видјети може, да се да нас без Беча ништа урадити не може. Руски пак листови примају ту вијест са свијем равнодушно. Тако и. пр. „Новоје Време“ овако говори о тој ствари у свом уводном чланку: „Наши министар ино-

страних дјела чекају у Бечу 3. (15.) Јануара. Већ на рава они поздрављају у особи његовој ајесника мира. Држи се као изван сваког сумње, да се неспориумдења, која су у потону пријеме повила између Русије и Аустрије, отклонена дипломатским објашњењем. Вазна политичка питања, ога којих су се препирале међу собом влада руска и аустријска, премда још нијесу рајешена, одложена су бар на даље пријеме, и то је оно, у чем су се сагласили државници руски и аустријски. Прозај не ће загорати пријатељства мира. Тако бар јављају ови јавни листови, а то нам је пријетно чути. Мир нам се обећава не под условом, него с радесном вјером у будућност, с увијерењем, које се оснива на мирољубивим уговорима међу владама; сад се види, како је неосновано било биједито дигтото као да они нарушавају мир, а они су само вала регистровати што се збиљало. Спор је био приутоаљен пријатним догађајима, неспориумдење је било и пошло у одвојањима међу владама, владе су се устраниле при погледу грозне перспективе и — рјешило су да не буде рата, да буде мир.“

Како у Бечу тако и у Берлину опциозни листови увијерају по томе, да се услови спољнога мира снаже, јер раста вјера у мирољубиву правду немачко политике. Независни листови иду још даље. „Национал Цтг.“ вели да то није доста, па подвизује: „дајте нам здрав мир!“ Ако се мир подржава само страхом од неизвјесности ратнога исхода и од биједи коју сваки рат наноси и које нико не би хтио да му пријеђе преко главе, то је по мишљењу „Нац. Цтг.“, тај мир труо, па и није мир, него скривена бесконична војна која води до савршено изнемоглости.

Положај у Мисиру постао је веома озбиљан, као што се види из наших допеша у данашњем листу. И друге вијести, које по листовима налазимо, веома су тешке, а то због стања ствари у Судану, гдје лални пророк Махдија успјеша без престанка и већ пријети вароши Картуму. Потоних дана државници англиски Гледстон, Гранвил и Хартингтон држали су неколико пута подужа савјетовања о томе, шта да се ради на очиглед тијема догађајима, који пријете да поруше дјело англиско у Мисиру. Влада недовољно налази се доста у највишој забуди и тражи помоћ од Англице, да би спасла Мисир од анархије. Проносе се гласови о важнијема одукама, које ће сад Англице да предузму у Мисиру, увијерени будући, да се ова земља не може држати сама о себи и да јој је нужна туђа заштита. Али се увијерено не зна, коме ће се та заштита повјерити. Гледстон је са свијем противан свакој анекиси и сваком протекторату над Мисиром без одобрења великих сила. На против конзервативни налажу, да се толико не узима обир на велике силе, него да се Мисир присвоји. У таквом стању ствари могуће је, да ће Гледстон покушати, да се саазове јевропска конференција ради коначног рјешења мисирског питања.

Од како су Францози у Тонкину Сонтај заузеле, њихове су се операције нешто зауставиле: ева је признала, да генерал Курбе, не имајући на расположењу довољан број војске којом би могао заузеати и друга утврђена мјеста и опетити са свијем делату на и напријед поћи, очекује нова појачања док му стигну из Францеске, па да онда удари на Бакни. Прве вијести о новим сукобима наше дакле у

ЛСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

УПУТСТВО ЗА СКУПЉАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА ИСТОРИЈУ И ГЕОГРАФИЈУ ЦРНЕ ГОРЕ.
(Свршетак.)

II

По археологији и историји.

1. Има ли јама или пећина, природних или нарочно издубљених, у којима су живјели доисториски људи. (Такве су по гдје: прилици у нас оне пећине, еје се по ву „Вилеине пећине.“ Причали су ми да се у таквијема пећинама налази разна камена посуђе које су киле употребљавале за своје потребе, како народ прича. То је посуђе које су употребљавали праистари људи који су у тијем пећинама живјели. Што се прича кад вае о праистарим (доисториским) људима?

2. Видили се гдјегод оноло језера или блато дрвено које (кочени) које је водопотуло? То би морали бити остаци од праистарих села гдје су људи градили себе обиталишта за већу сигурност и одбрану.

3. Не налазили се гдје год по горе, по планини, по ливадама или по баштинама: усамљено повеће камење без надписа, које је камење по тој прилици тако бачено човјечком руком; или такве помаље камење које је постављено као стодови (присе) и е је постављено у редове, или крутове, понашати „баштинске“? —

е то камење, и каква причања постоје о истијема.

4. Да ли се гдје год налази, при орању и ковању, мало наглашено дугуљасто камење у роду сјекире, пијеске, стријела. Таково је камење служило праистарим људима као домаће оруђе мјесто доваљних гвоздених.

5. Налази ли се гдјегод старијих допаца од гиледе напуњених пенеда. У таквијема допаца чупао се је пенеа од спаљених жртваца. У опште врло је важно старо долопоклопи: е гробље са остацима жртваца или спаљених или сахрањених у цркви. Тако се налазе разни судови и друге ствари које су сахрањиване са жртвацима.

6. Налази ли се гдје год при ковању или орању бакарна, бронзана или гвоздена оруђа као: аљески, стријеле, клинови, пали мушки и женски аљески и т. д.? (Мене је причао ип Буле Глазговић из Бањали да су један пут при ковању неке баштинске нашли зидове неке старе грађевине, која је већ зарасла била у земљу, вала су тамо налази неко старо коње и више старинских нована).

7. Да ли се гдје год налази при ковању у старинских ђунова земаљних, који су се употребљавали за чување жита или држање воде?

8. Врло су интересне гробнице старинске, као што су и. пр. неке по Бинамиза, у Гацко и Песевини које сам и ја видјо. То су гробнице оне са великим плочама, или оне те су набачане тежак камена, старијих вјидоца, воједа и бодара.

Многе од таквих гробница имају сво имена и причају се о њима разне приче. Вала раиситати јесу ли те гробнице кад год отварају.

9. Налази ли се гдје год гомилица које су служиле не за гробове, но за означавање граница. Што се прича о истијема?

10. Налази ли се нарочно неколико ковања који су направљени као објоци око каквих год старовремених војничких логора, или као дуга зидина за утврђење каквога год пута. Вала одредити: ширину, висину и дубину таквога ковања?

11. Налази ли се на путовима и разкрсницама, или на друга мјеста повеће истесано камење са издубљеним знацима, или са изображењима: звијезда, суница, мјесеца, коња и др.

12. Налази ли се по разним мјестима различно тесано дугуљасто камење са гланима, разним другим знацима? Такве споменике вала точно описати, а коме је могуће снимити праву слику с њега.

13. Има ли развјална од старинских грађевина: тврђава, кула? Такве би се особито морале налазити на високијема мјестима, под ковама планина, под класуром, или тамо гдје се стичу ријеке. Вала точно описати положај таквих грађевина, размјер т. ј. колики је простор заузимао; из каквога је материјала изграђена?

14. Вала добру пажњу обратити на старе калдрманске путеве. Такав имају и своја називања. Вала казати од кога до кога мјеста пролазили су такви путеви; од каквога је материјала направљени пут; е:

ква му је ширина; што се прича у народу о таквим путовима?

15. Да ли се гдје год налазе знакови од старих римских путева нејесенија у живи камен, класуре, или по каменитијем мјестима.

16. Важни су стари камени мостови. На таквиима се често пута налазе и патиси С највешом пажњом вала преписати латинске, грчке, словенске или турке надписе који се налазе на таквим мостовима.

17. Близу калдрманских путева налази се глатко камење са натписима (стипага) писаноме с човјечијета рука. Таково камење даје нам важне податке за пријеме кад су та путеви направљени или поправљени. Таково је камење неки пут забачено по ливама или раисено по гробовима. Вала и тамо погледати има ли што.

18. Да ли се налази гдје год разво израђено камење, веће и мање; међу таквијема најважније је оно камење на којима се налазе изображења (bas-reliefs); плоче или цијели саркофази, олтари и др. Таково камење вала скупити и чувати. Ако је могуће требало би скупити таква изображења.

19. Ово се може рећи и за статује од камена и метала од разне величине.

20. Да ли се гдје год налазе цијели кисти етј бои с надписима и разним украсињима.

21. Међу најважније старе споменике спадају надписи: латински, грчки, словенски и др. За те све надписе гдје би се год

исти час, kada stigne novi zavjodljivi Mido u Hajfon, a to ho biti na pocetku mjeseca Februara.

Ocekujuci to, Kinezi se trude, da pomogu Inglesca stupiti u nove pregovore s Francuzima. Jedan list engleski saopstio je u potome vrijeme prijedloga, na koje bi vlada kineska voljna bila da pristane. Po tajem prijedlogu Francuskoj bi se imala ustupiti delta sa cijelom sjevernom stranom crvene rijeka i grad Sontaj, a Kinezi bi zadržali Baknin. Međutim, Francuzi vele da ho najprije da uzmu Baknin, na ho se tek onda dalje razgovarati. Sinovi nebesnoga carstva sa dugim cerinjom po svoj prilici pokorili se tome.

Из Берлина јавља се једна доста важна новост: кнез Бисмарк труди се, не би ли изговорио цара аустријскога да пође у Рим у походе краљу талијанском. Кажу да је глас Кадикоси већ издобио за тај пројекат. Већ је и удешено све што ће требати за пут, само ако цар изјави да пристаје. Увјеравају како се на двору већ ради на састављању путнога програма. Сложена се листа од омијех лица, која ће бити у пратњи цареној, и тражи се од њих, да сви иду талијански. Пут би трајао десет дана, задржавање у Риму шест дана. Држи се, да цар не ће пристати на ово путовање, не због тога што по би хтио походити краља талијанскога, него из обзира на папу. У осталом сав ове вјести опровергава „Пол. Коресп.“

Не мала важност приписује се посјети кнеза Орлова у кнеза Бисмарка. Кнез Орлов, руски посланик у Паризу, пошао је прошле недјеље у Петроград, па је уз пут походио и кнеза Бисмарка у Фридрихсрују. Затим је примљен од цара у Берлину.

Листови наводе, да је овом посјетом потпуњено оно, што је недавно уговорено у Фридрихсрују између Бисмарка и Гирса.

У Бечу се све то чешће појављују пасливи изгред партије социјалистичне. Тако је недавно од приврженика те партије убијен неки полицијски чиновник, који је тамошњим социјалистима својом званичном ревношћу највише сметао. Тако је онет прије неки дан иста партија учинила скандалозан јавни изгред у омијој цркви и то поводом проповиједи, коју је држао неки поп. У тој проповиједи поп је устао против превратних сјерових радничке класе, а ова, знајући да ће поп о томе говорити, нашла се у великом броју у цркви те дигне толику грају, да је поп морао прекинути проповијед и побјећи стрибуно. Ту је онда посред цркви напаста врева и ломљава. Бацало се и камењем. Неки су остали рањени и пригњечени.

Ови чојави задају велику брига мјеродавним круговима у Бечу.

Из Загребца се јавља да је код бана била депутација српског клуба, која се из ових заступника састојала: Др. Суботић, Кушевић, Шерак, Димитријевић, Станковић, Ђурковић и Медановић. Пресједник клуба Суботић поздравно је бана и слопшто образовање српског клуба, и пошто је развио програм замолио је бана као главу земље, да потпомогне праведне и законите захтјеве српског народа, који у троедници

нашли ваља преписати са највећом тачношћу.

22. Налазе ли се гдје год мале плочице од метала са латинским натписима. (То су римски војени дијалози.)

23. У околинама старих тврђава и вароши налазе се остаци од водопривода. Такви заступују да се тачно опишу. (Причали су ми да има један водопривод на Љуботину.)

24. Важни су грађевине гдје су било старе бање. Записати ако се што прича о таквијем, и ако има каквијех остатака од њих.

25. Дали се негде гдје при орању и копању развију остаци од старе индустрије од злата, сребра, бронзе, бакра, кошти, камена, печене гиле и пр. као итд. у-красиња (накити) фигуре човјечије или животиња, игле, прегење, и др. Оваке су ствари врло важне за археологију. У старијем гробовима налазе се гдје код судони од стакла који су врло занимљиви.

26. Ризалици су употребљавали при грађењу здања највише тигла (tegulae). За то свугдје су биле римске колоне налази се много добро исечени првени тигла. Таке тигла имају често пута надписе у роду печата с именом и бројем лешона, или с именом фабриканта. Ваља развидјети дали има оваких тигла у нашим мјестима.

27. Код нас се често пута налазе попици на старог времена. Такве ваља прикупљати у збирку па их описати.

28. Цицка ли се што у народ о стари-

живи. Бан Кујен Хедернари рече, да са за доводством узима на знање изјаву српског клуба, да овај стоји на темељу нагоде и постојећих закона. Бан је вољан, да по могућности потпомаже Србе у тежи за признањем њихове народности, али уједно упозорјује српски клуб, да он као представник уставне владе мора Србе прије свега упутити на споразум и слогу са већином савора, јер се законитим путем и само тако може жељама српским одговорити. Суботић је напоменуо сљедећу начин, којим је странка права особито у последње вријеме заговорила Србима у поглед њихове народности и вјере. (Петрић.) „Ја је одговорно, да то не ће тријети он је дао соби предложити списе ове „Лазаријоне судске пресуде у Петрић“ која Србе толико пријећа; даље је „Јавно, да одобрава захтјев српски“ признање права народних. Последње „ратке честитке“ нове године удавила је депутација с усмјехом: „Јавно бац“

Домаће вјести.

ЦЕТИЊЕ, 31. Децембра.

— Благе дане божитијих празника провели смо и ове године свечаним начином, по прописима наше свете православне цркве и по стародавном обичају народном. Домови наше вароши почели су ве још на почетку прошле недјеље украшавати бадњацима, а већ на сами бадњи дан није остало ниједне куће која не би била подупрта тијем знацима божитије радости. На бадњи дан прије подне Његова Светлост Княз-Нашљедник пошао је с пратњом у бадњаке, и вратио се пред подне уз поклан и пошљенку весеље пратње која је носила ојечено бадњаке са раменима и ставила их пред свијетли двор и пред дворан Нашљедников. Пред вечер, по што мрче, бише из свијетлог двора дати знакови, да се има отпочети свечани чин унапаша бадњака у кућу; на глас малијех пушак из свијетлог двора стазо се одзивати цијело Цетиње, и на један мах не могаше се већ ништа чути него крх и прасак од малијех и великих пушак, које је трајало до поноћи. За то су се вријеме уносили бадњаци и свак се са својом чељау веселио око домаћег огњишта, гледајући како бадњак прегоријева, што је ваља праћено метањем из пушак. Сјутра у јутро звона са свијех цркава наших позивала су вјерне хришћане у богомољу. Цркве су биле пуне народа. У св. обитеља одвјешњој чинодрјејствовао је високопреосвештени г. митрополит Висарион уз саслужбу више свештеника и ђакона, а присуствовао су Њихова Височанства Княз и Княгинија са свијетлим Князом-Нашљедником и осталим члановима високога владајућег дома, чиновничко, школско младеж и многобројни народ. Послејне службе божитије нило се у свијетли двор на честитања, гдје су Њихова Височанства Княз и Княгинија са цијелом свијетлом породицом својом по стародавном народном обичају прихватили божитије поздраве и одговорили на њих. Паркети од сазона у свијетлом двору били су покривени добилим таваном божитије сламе, по којој су млађани чланови Богом благословене породице књажевске у пуној мјери уживали лијепе божитије радости.

Иза честитања у свијетлом двору встала су узјачица честитања међу становницима наше вароши, који су као браћа ходили један к другоме, честитајући рођење Христово и мир божи. Онште весеље и метање из пушак трајало је још једнако.

јем латинцима и грцима. (Има и пр. гробље које се зове „грчко гробље“ латинско гробље.)

29. Причали се што у народ о старијем нашијем царевима, краљевима и великашима, и о грчкијема царевима.

30. Опишете све старе цркве које су здраве и разваљене.

31. Врло су важни манастири. Те треба тачно и опширно описати положај њихов, причања о њиховом грађењу, ко их је оградно, и судбину њихову од најстаријех времена па до данас.

32. Има ли манастира који су разрушени, или опустошени и како се о њима прича у народу. Има ли манастира, или цркана које су окренуте у тврђаве, или цамије (као што је и пр. М. Врањина).

33. Да ли има пећина у којима су живјели пустињаци (монаси).

34. Важне су старе црквене утвари: одежде, сагуди и др. са надписима грчкијема, латинскијема и словенскијема. Има ли старијех икона са надписима. Ваља расписати у које су вријеме иконе писане (моловане). Ово је важно за стара иконописе.

35. Врло су важни рукописи на којима је артија, као и старе штампане књиге на Ободу у Црној Гори, у Србији, Венецији, Русији. На корицама таквијех књига често се пута налазе занимљиви, важни надписи. Ове ваља са највећом пажњом експлицити.

36. Ваља експлицити предања за старе бојеве, за бојна поља, „разбоје“, „разбојишта“, тамо се неговала старо оружје и старо војничко ствари.

На иста начини прова је и други и трећи дан Божића. Било у нас прва дан Божића прекрсти се са свијем народом, а владућу рази се сјеверном страном. Други дан Божића поче се указивати бијело прамење, које нам трећи дан Божића покрива наш доде и околину ласком таваном сјека. 4. Сјевер траје још једнако, али без веће снаге, те изгледа да ће нас на брајадати. Дали су још једнако ведрин, јаснија, а нарочито су вјечери чаробне, јер руми вјечерица, која се и код нас од неке доба у необичном разијеру појављује, претвори нам цијелу атмосферу у право пламено море.

Црногорско Поморство.

Уцињ, 18. Децембра. — Ове недјеље имали смо вјетрове од 1. четвртна јаке, умјерено и лагунше, мало да не ведро и мирно море.

Доједрише:

Траб. при. „Луна Нуова“, тон. 12, кап. Јакуп Сука, из Будве, пралаи.

Траб. при. „Морски Кон“, тон. 12, кап. Асан Бећари, из Гржа, пралаи.

Траб. при. „Душа Моја“, тон. 24, кап. Браним Лани, из Лезине, пралаи.

Траб. при. „Узузије“, тон. 43, кап. Мустафа Јахоја, из Мјетана, крпат за Обот.

Траб. при. „Мно Чиро“, тон. 33, кап. Јејиса Мелан, из Дубровника, пралаи.

Траб. тур. „Софија“, тон. 18, кап. Абдулах Омер, из Драча, крпат жита за Тринаи.

Траб. тур. „Беландија“, тон. 14, кап. Зинаи Миртези, из Корчула, пралаи.

Доједрише:

Траб. при. „Луна Нуова“, тон. 12, кап. Јакуп Сука, из Крв, пралаи.

Траб. при. „Морски Кон“, тон. 25, кап. Асан Бећари, из Драч, пралаи.

Траб. при. „Узузије“, тон. 43, кап. Мустафа Јахоја, из Обот, крпат из Мјетана.

Траб. тур. „Софија“, тон. 18, кап. Абдулах Омер, из Тринаи, крпат жита, из Драча.

Бар, 20. Децембра. — Ове недјеље имали смо вјетрове од сјевера, прве дане јако са морем узбуњеним и небо полуоблачно, па послејне средње јакости, море мирно и ведро небо.

Барометар изађе на 78 —.

Стање температуре Реом. 7 —.

12. о. прати се уредне из Бреа и Арбаније пароброд аустр. уг. „Смирна“, тон. 469, кап. А. Мауца, који испрца неколико путника и трговине за ову дугу и крону сјутра дан за Далмацију и Тријембе.

15. о. м. дође из Тријембе и Далмације пароброд аустр. уг. „Тритон“, тон. 587, кап. Радонић, који крену одмах јер због великог сјевера и мора не мога никакву операцију учинити у ову дугу.

Данас се више њменути пароброд врати из Бреа и Арбаније који по што испрца путнике и трговину одређену за ову дугу крену одмах за Далмацију и Тријембе.

Телеграми „Гласа Црногорца.“

ЛОНДОН, 27. Децембра. — У воти инглеској не чини се никакав приговор против тога да Турска опет

37. Налази се на више мјеста старо оружје, али ископано из земље, или сачувано по кућама као: мечев, сабле, луков, стријеле, копља, буздовани, шлемови, штитови и др.

38. Има ли тако звана „селишта“ т. ј. мјеста гдје се некада била села а сад их нема. Напишете што се прича о узроку нестанка таквијех села.

39. Врло су важна највишећа о старим рудницама. Ако има таквијех, написати што се о њима прича, и каква се је руда тамо конала.

40. Да ли има сачувано гдје год у фамилијама старинских писана, грамота, фермана (ово пошљедње у ома мјеста која су била под турцима. Ако таквијех сада нема не су пропади да ли се што прича о њима у фамилијама).

41. Да ли се што прича о старим пославцима и пресељањима у рази вријеме. Ово је врло важно у нас у Црну Гору гдје се је већина данашњих црногораца овамо доселила у потоме вријеме (послејне пропасти српске државе).

42. Запишете причања о човјану, о мачковима чета (арабашама), разбојничку (ако га је било), о њиховој пошљају оружју и др.

Да би се боље чувало све оно што би се скупљало по напиреченим питањима, и да би се што описало научно и јавности предало требало би уредити једно „археолошко“ друштво на Цетиње. Овако би друштво имало скупљати материјале.

освоја Судан Кабинет министарски подлио оставку. Келив оставку уважио.

РИМ, 28. Децембра. — Са свијех страна Италије долази народ да походи чови гроб Витора Манојаи. Цијела краљевска породица окупаема је овдје.

ПРИЗ, 28. Децембра. — Брисон је опет изабрао за пресједника коморе.

ЛОНДОН, 28. Децембра. — „Тајмс“ јављају из Каира, да је Нубарпаша наименовао за пресједника министарства мисирског, а Едгар Веисан за министра финансије.

ОДЕСА, 31. Децембра. — Ствар славенских патриота претрије неонакнадни губитак смрћу генерала Фајејева који умрије прегјуче у Одеси.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Вечерња румени). О појави ванредне вечерње румени, која се при заходу сунца од неке доба на западној страни неба види, бише наученици Фабр из Швајцарске „Нови Св. Преси“ у омијој дописи овог: „Чинио сам данас једно посматрање, које хо у стању бити да у неколико разијери наизглед појави вечерње румени, која се још од 16. Новембра капа послје захода сунца. Већ више пута у пошљедње доба на савим ведрим данима, додјући због сјајности сјајности са објектима наочарима, изашло сам око сунца велики когут или прстен, који се може слободним оком само при заходу сунца опазити. Но кад се човек тако постави, да му сунце некако иза лева плеча, онда се наизглед може овај прстен а не даду слободним оком опазити. Тада се расцртава да је прстен који се у претњу налази јасно плав и то расцрта од обичних небесних вјетрова, долази је прстен мри, те се скоро у претњасту прелајева. Моја се сума вестом јуче оправдала, да је управо ој прстен узрок који вечеру јумен проузрокује, пошто је дотле небо непрестано мутно било. Но јуче, када је послје сјајног дана чисто веча наступило, могли се прстен и слободним оком видјети, те се могло са свим лажено опазити како постепено румени. Обилази или мале није било. Но данас ми пође за руком ма и површи да измјерим прстеном подпречник, те сам се узјерно, да висти од пралине висице 20 степена и да је сличан слич прстеновама, које стварају споредна сунца а често се и без ових указују. Међу тим је познато, да прсте од споредних супаца, по сличном заљаску сучењом, указују се као крајњи прасно обод десави стубови на хоризонту. Но у овом нашем случају узима румени при чистом небу послје захода сунца обичајног обласи. Отуда за извјесно пронашаи, да је за сада земна атмосфера у великој ширини и висини препуна ледених вјлаца, кристала, које као што је познато имају прамјатан облик од данје и три стране. За ове призме знаша најмање одвјањене сјајности од пралике 25 степена које по преливама остике са свим разијашњава првену боју сунчаног прстена послје захода сунца. „Комакчи прат“ или маловица цара, по преливама преливања сјајности не би провазели сунчан прстен, него сунчани когут од највише 5 степена полу-пречника по преливама интерференције. Метеорологи треба дакле да обрате своју пажњу овим леденим вјлацама, са којима је ваздух препуна.“

Наше су земље богате археолошким предметима на свијех вријеме, па и из доисторијских, јер нам могуће да овјем доисторијем пределима Зете и Приморја вијесу дуди живјели од најстаријих времена. Ми све те старине нише до сада врло слабо познајемо, још слабије се њима користимо, а у њима свима лежи много неопознаних градина земљишта и омијех народа који су на томе земљишту живјели. Дакле ако се потруде наша учитеља и свештеници, трудим не ће бити узалудан. Она ће обогатити нашу историју, и тијем ће стећи себе заслугу код учених свијета.

„Археолошко друштво“ које би се уредило на Цетиње имало би задатак да у ороду буди и одржи поштоване и цијење ових старина и да потпомаже и морално и материјално истраживање и скупљање свих тих, и да их путем штампе јавности скупљује. Ако би која учитељ или свештеник мене пошљао што год од скупљених материјала, ја ћу са благодарношћу прихвати, уредити и путем штампе предати јавности са именом онега који буде пошљао исте материјале.

Овако за сад о овоме, а други пут можда вратиће се на исто питање.

Мирко Драговић

